

วิเคราะห์สภาพปัญหาตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

ปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดมากมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 แต่เมื่อมีกฎหมายที่ย่อม มีปัญหาในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอันเกิดจากตัวบทกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา แต่ในที่นี้จะกล่าว เฉพาะพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะนำตัวการใหญ่ หรือนายทุนผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดมาลงโทษเช่น การกำหนดความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พร้อมทั้งมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ซึ่งมาตรการริบทรัพย์สินนั้น เนื่องจากปรากฏว่าผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ต้องโทษ ในคดีความผิดตามกฎหมายยาเสพติดนั้น ได้รับผลประโยชน์เป็นจำนวนมากจากการค้ายาเสพติด และผลประโยชน์เหล่านี้อาจมีส่วนช่วยให้คนเหล่านั้นไม่ต้องถูกลงโทษ เมื่อถูกจับกุมหรือแม้จะถูกลงโทษ เงินที่สะสมไว้ก็จะ เป็นทุนรองรับเพื่อเลี้ยงตัว หรือทำการค้ายาเสพติดอีกได้ เมื่อพ้นโทษหรือระหว่างการถูกลงโทษอยู่นั้น ข่ายงานการค้ายาเสพติดของผู้ต้องหา ก็ยังคงดำเนินต่อไป เนื่องจากยังคงมีเงินทุนหมุนเวียน ขาดบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งสามารถมีคนอื่นมาทดแทนได้ทำให้เป็นการขยายขอบเขตการกระทำความผิดเช่นเดิม ดังนั้นการริบทรัพย์สิน จึงเป็นการตัดกำลังของนายทุนผู้ค้ายาเสพติด เพื่อมิให้อาทรัพย์สินมากระทำความผิดอีก และในขณะที่พระราชบัญญัตินี้ก็ได้จัดตั้งระบบกองทุนซึ่งเป็นการเพิ่มพลังให้รัฐบาลสามารถจัดการกับยาเสพติดให้มากขึ้น โดยกฎหมายดังกล่าวมีเหตุผลประกอบกรายกร่างในแต่ละมาตราที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด" หมายความว่า เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ชื่อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือ

ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพที่ครั้งและ ไม่ว่าจะเงินหรือทรัพย์สินนั้น จะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียน เป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

ในเรื่องนี้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการขยายเรื่องของกลางตามกฎหมายอาญา ซึ่ง ในคดีอาญาตามกฎหมายอาญา ถ้าทรัพย์สินเปลี่ยนสภาพไปแล้วจะตามไปยึดไม่ได้เพราะของกลาง ไม่มี แต่ตามกฎหมายฉบับนี้ ทรัพย์สินนั้นแม้จะ เปลี่ยนสภาพไปที่ครั้งก็ตามก็สามารถตามไปยึดได้หมด ซึ่งเป็นหัวใจของพระราชบัญญัติฉบับนี้

มาตรา 5 ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักรผู้นั้น จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

- (1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่ง เป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ
- (2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ
- (3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในราชอาณาจักร และได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรานี้เป็นการขยายขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายอาญา คือการเอาความผิดนอกราชอาณาจักรมาลงโทษบุคคลซึ่งปกติจะใช้เฉพาะความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือถือว่าเกิดขึ้นในราชอาณาจักร และจะช่วยในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาอุกฉกรรจ์ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผล นอกจากนี้ทำให้เห็นว่าการปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย มิใช่เป็นเพียงงานบริหารกฎหมายภายในประเทศ แต่เป็นงานบริหารกฎหมายระดับนานาชาติ เพราะเป็นมาตราที่มีขอบเขตที่กว้างขวางมากกว่ามาตราใดๆในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 5(3) นั้นไม่มีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทย แต่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าจะกระทำในที่ใดในโลกก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษยชาติโดยรวม การกระจายขอบเขตมาตรา 5 ออกไปเช่นนี้จึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ด้วยที่จะพยายามเปิดระบบการปราบปรามยาเสพติดให้หลุดพ้น

ขอบเขตของแต่ละประเทศ โดยให้กลายเป็นระบบสากลที่ทั่วโลกจะต้องร่วมมือกัน

มาตรา 6 ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

- (1) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด
- (2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใดๆ เพื่อประโยชน์ หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ
- (3) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม
- (4) รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์ หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ
- (5) บกปิด ซ่อนเร้นหรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใดๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด
- (6) ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภรรยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงใดก็ได้

มาตรานี้บัญญัติ เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงกำหนดให้ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดในข้อหาที่สำคัญคือ ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย ต้องรับโทษหนักเสมอตัวการ ในการกระทำความผิดนั้นๆ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวทางด้วยการกระทำอย่างไรเป็นการสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้พระราชบัญญัตินี้ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา

ส่วนวรรคท้าย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดตามมาตรา 6(3) ให้พ้นจากการถูกจับกุม ในกรณีที่เป็นบิดา มารดา บุตร สามีของตน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม ศาลอาจไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา 7 ผู้ใดพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้ที่กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรานี้เป็นการบัญญัติในเชิงจิตวิทยาในการปราบปราม ทั้งนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้ว่าจะกำหนดโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด หรือน้อยกว่าผู้กระทำความผิดสำเร็จก็ได้

มาตรา 8 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรานี้ เป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้คบคิดกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิดที่มีลักษณะการกระทำเป็นขบวนการ อันสลับซับซ้อนประกอบด้วย บุคคลหลายระดับเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้ผลิต นายทุนผู้เป็นเจ้าของรายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย ผู้ล่าเหยื่อ รวมทั้งผู้มีอิทธิพล ที่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ปรากฏว่านายทุน ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพล ที่ให้การสนับสนุนมักไม่ค่อยปรากฏหลักฐานใดๆ ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยจะมีอาชีพที่ถูกกฎหมายบังหน้า นอกจากนี้บุคคลดังกล่าวในคดียาเสพติดที่สำคัญๆ มักจะไม่ลงมือกระทำความผิดเอง แต่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรีกษา ออกทุน หรือซื้อช่องในการกระทำความผิดให้ และจากการจับกุมคดียาเสพติดส่วนใหญ่จะจับได้แต่เพียงผู้ค้ารายย่อยหรือผู้รับจ้างขนเท่านั้น ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้อาชญากรรมสำคัญผู้เป็นตัวการที่รอดพ้นจากการถูกลงโทษตามกฎหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการที่เด็ดขาดและป้องกันเสียตั้งแต่ต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามผู้เป็นต้นตอแห่งการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้

มาตรา 9 ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยแต่งเครื่องแบบหรือโดยแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นเจ้าพนักงาน ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง

เนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ผู้ที่แต่งเครื่องแบบทหาร ตำรวจ เพื่อกระทำความผิดย่อมเป็นอุปสรรคแก่การปราบปรามของเจ้าพนักงาน จึงสมควรรับโทษหนักกว่าการกระทำความผิดตามปกติ

มาตรา 10 ถึงมาตรา 11 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดบทลงโทษกรรมการ, อนุกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงานหรือข้าราชการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต้อง ระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นมาตรการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในกระบวนการ ยุติธรรมต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผลประโยชน์ จากการประกอบอาชญากรรมยาเสพติดต่อการ ปรามปรามยาเสพติด และร้ายแรงเท่ากับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงควรกำหนดโทษ ไว้สามเท่าเหมือนกัน

มาตรา 14 การจับกุมหรือการแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 6 และมาตรา 8 ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการก่อน เมื่อได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้รายงานให้ เลขาธิการทราบทันที

บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นมาตรการกักกรองเสริมจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็น การป้องกันมิให้ทำความผิดนี้ไปใช้เพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่น

มาตรา 15 ถึง มาตรา 34 เป็นเรื่องการริบทรัพย์สินและกระบวนการริบทรัพย์สินที่ บัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็นการตัดกำลังของนายทุนผู้ค้ายาเสพติด เพื่อมิให้นำทรัพย์สินนั้นไปกระทำความ ผิดอีก และในขณะเดียวกันก็นำทรัพย์สิน ดังกล่าวมาเข้ากองทุน ซึ่งเป็นภาระเพิ่มพลังให้แก่รัฐบาล สามารถจัดการกับยาเสพติดให้มากขึ้น

บทบัญญัติมาตรา 35 ได้กำหนดให้กองทุนป้องกันและปรามปรามยาเสพติด ประกอบด้วย

- (1) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการริบทรัพย์สินตามมาตรา 22 และมาตรา 30 และ ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 32
- (2) ทรัพย์สินที่มีผู้ให้
- (3) ทรัพย์สินที่ได้รับจากรัฐบาล

จะเห็นได้ว่ามาตรา 35 บัญญัติให้ทรัพย์สินดังที่กำหนดไว้ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 34 เพื่อให้ทรัพย์สินของกองทุนดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันและปรามปรามยาเสพติด โดยเฉพาะทรัพย์สินตามมาตรา 35(1) ดังนั้นทรัพย์สินจากกองทุนจะเป็นเครื่องมือ และงบประมาณสำหรับใช้ในการป้องกันและปรามปรามยาเสพติดเพิ่มเติมจากงบประมาณของทางราชการ ที่ได้รับตามปกติ อันจะมีผลให้สามารถขยายการปฏิบัติงานต่างๆ ออกไปได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดี ในการที่ลดปัญหา ยาเสพติด

ดังได้กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด หากการดำเนินการเพื่อให้กฎหมายมีผลใช้บังคับนั้นเป็นอุปสรรคและปัญหาไม่ว่าจะในแง่ตัวบทกฎหมาย หรือปัญหาการบังคับใช้แล้ว ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆ ได้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้นจึงเห็นว่าความสมบูรณ์ของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นตัวการสำคัญในการแก้ไขปัญหอันร้ายแรงของชาติ ผู้เขียนเห็นสมควรพิจารณาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดี เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ไขปัญหา ยาเสพติดได้เหมาะสมกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม และได้สัดส่วนกับสภาพปัญหา ยาเสพติดโดยพิจารณาปัญหาในการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- 5.1 สภาพปัญหาตัวบทกฎหมาย
- 5.2 สภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
- 5.3 ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

5.1 สภาพปัญหาตัวบทกฎหมาย

เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายออกมานั้น ต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนการลงคะแนนในทำนองเดียวกัน พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นั้น กำหนดความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้จะมีประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการควบคุมบุคคลผู้สมคบ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดมาลงโทษก็ตาม แต่ทางสภาผู้แทนราษฎรก็ยังตั้งว่า อาจทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายใช้อำนาจไปในทางที่ผิดได้ กล่าวคือ ผู้บริสุทธิ์อาจถูกเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายกักขังได้ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป ผู้ร่างกฎหมายจึงได้กำหนดระบบคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยให้มีการพิจารณาก่อนการลงโทษ ดังนี้คือพระราชบัญญัตินี้ใช้เฉพาะในคดีที่เป็นผู้ต้องหาในความผิดสำคัญเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด ส่วนในกรณีที่มีการจับกุมหรือแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดในข้อหาสนับสนุนการกระทำความผิด (มาตรา 6) หรือสมคบกันกระทำความผิด (มาตรา 8) ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ บ.ป.ส. ก่อนและเมื่อดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้รายงานให้เลขาธิการทราบทันที (มาตรา 14) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการแจ้งข้อหาและการจับกุมการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้น พนักงานเจ้าหน้าที่มิได้มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยพลการ แต่ต้องผ่านการ

พิจารณาหลักนกร่องก่อน ดังกล่าว

ส่วนกรณีมาตรการริบทรัพย์สินนั้น กฎหมายก็ได้กำหนดให้มีการกักนกร่อง เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดย

1. ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่สำคัญทางราชการ อันประกอบด้วย ประธาน ป.ป.ป. เป็นประธานกรรมการ และกรรมการประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมที่ดิน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ

2. ได้ให้โอกาสผู้ถูกตรวจสอบพิสูจน์ว่า ทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ถ้าผู้ถูกตรวจสอบพิสูจน์ได้ก็จะไม่มีการดำเนินคดีใดๆ กับทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ก็จะมี การยึดหรืออายัดชั่วคราวไว้ก่อน เพื่อรอการวินิจฉัยของศาล (มาตรา 29)

3. ทรัพย์สินจะถูกยึดหรืออายัดได้ต่อเมื่อมีการฟ้องในคดียาเสพติดต่อผู้ต้องหา นั้น ถ้าพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในคดียาเสพติด การยึด อายัดชั่วคราวจะสิ้นสุดลง และคืนทรัพย์สินนั้นไป (มาตรา 32)

4. กรณีที่พนักงานอัยการฟ้องคดียาเสพติด ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินพนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจกักนกร่องอีกชั้นหนึ่งว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การยึดหรืออายัดชั่วคราวนั้นสิ้นสุดลง และคืนทรัพย์สินนั้นไป (มาตรา 27)

5. กรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานอัยการก็จะขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น ซึ่งในชั้นนี้ศาลก็จะมีการพิจารณาหลักนกร่องโดยศาลอีกครั้งหนึ่ง และถ้าศาลเห็นว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็จะสั่งคืนทรัพย์สินให้ผู้ถูกตรวจสอบไป

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดบทลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจในทางที่มีชอบหรือทุจริต ไว้วางใจสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย (มาตรา 10 และมาตรา 11)

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของนานาอารยประเทศแล้ว ในส่วนของการริบทรัพย์สินนั้น ประเทศต่างๆ มิได้กำหนดให้มีมาตรการกักนกร่องดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพียงแต่มี "เหตุอันควรสงสัย" ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

เท่านั้น ศาลก็จะมีคำสั่งรับทรัพย์สินนั้นแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกฎหมาย ก็ย่อมมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้เพราะผู้พิจารณาร่างกฎหมายแต่ละฉบับ จะไม่สามารถร่างกฎหมายให้ครอบคลุมกรณีที่เป็นปัญหาได้ ทุกกรณีเสมอไปนอกจากนี้ลักษณะและวิธีการกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป หรือที่รุนแรงขึ้น ก็ เป็นเหตุให้สภาพการบังคับใช้กฎหมายไม่เหมาะสมและไม่ทันสมัย การพิจารณาถึงปัญหาในการ บังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการ "บำรุงรักษากฎหมาย" เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 นั้นมีปัญหาในการบังคับใช้ ดังจะได้พิจารณา ดังนี้

5.1.1. มาตรการในการดำเนินารับทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการ ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เป็นมาตรการทางแพ่ง มาตรการ ทางอาญา หรือมาตรการพิเศษ

การที่จะกำหนดว่า มาตรการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการอะไรนั้น ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงความหมายของมาตรการต่างๆ และวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละ มาตรการ ดังนี้

(1) มาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่ง เป็นกระบวนการรับทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สิน (In Rem Proceeding) ที่มีขอบด้วยกฎหมายมิใช่ต่อเจ้าของทรัพย์สินโดยกฎหมายถือว่าทรัพย์สิน นั้นมีความผิดตั้งแต่มีการกระทำความผิด และการรื้อฟื้นพยานหลักฐานถือหลักการซึ่งนำพยาน หลักฐานบุคคลแพ่ง เป็นการฟ้องตัวทรัพย์สินนั้นโดยตรง ดังนั้นจึงสามารถย้อนหลังไปใช้เพื่อรับ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้ต้องหา หรือผู้อื่นมีอยู่หรือได้มา ก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ การโอนต่อไปยังบุคคลที่สามจึงไม่มีผลให้รอดพ้นจากการถูกริบ ส่วน กรณีของบุคคลที่สามที่มีผู้นำไปใช้กระทำความผิด ศาลสูงของสหรัฐอเมริกา เคยตัดสินไว้ว่า ความสุจริตของเจ้าของไม่เป็นข้ออ้างมิให้รับมาแต่เดิม การรับทรัพย์สินของบุคคลที่สามไม่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญจากแนวของศาลในคดีดังกล่าวนี้ ต่อมากฎหมายสารบัญญัติของสหรัฐอเมริกาจึงได้ระบุ หลักเรื่องความสุจริตหรือการไม่รู้เห็นเป็นใจ หรือการไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้เป็น เงื่อนไขสำคัญ

ข้อดี ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น มูลเหตุพื้นฐาน การกระทำความผิดที่สำคัญที่สุดคือผลประโยชน์ทางทรัพย์สิน แม้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวจะเป็นการเสี่ยงต่อการถูกลงโทษก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดก็ได้เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษดังกล่าว เนื่องจากในขณะที่ตัวเองจะถูกลงโทษนั้น ตนก็สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นบัญชาการจ้างคนอื่นกระทำความผิดต่อไปได้ หรือหากพ้นจากการถูกลงโทษแล้วก็ยังมีทรัพย์สินเหลือเพื่อดำรงชีวิต หรือใช้เพื่อกระทำความผิดอีกต่อไปได้ เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถที่จะช่วงชิงหรือทำลายผลประโยชน์ทางทรัพย์สินที่จะเข้าไปในกิจการค้ายาเสพติดได้ก็เท่ากับเป็นการทำลายมูลเหตุจูงใจซึ่งจะเห็นได้ว่า การรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ก็มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการลงโทษโดยการตัดผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิด เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดต้องเสี่ยงต่อการกระทำความผิดแล้ว เมื่อได้ทรัพย์สินมาทรัพย์สินนั้นก็ถูกริบจึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่อยากจะเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีกต่อไป

ดังนั้นเมื่อกำหนดว่า มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินที่มีขอบด้วยกฎหมาย จึงสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดได้ทั้งหมด โดยไม่จำเป็นต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากการพิจารณาลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเรื่องยาก เพราะต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้น ทำให้การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดได้สมตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย ดังกล่าว

ข้อเสีย เนื่องจากมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง เป็นการริบตัวทรัพย์สินที่ได้มาโดยมีขอบด้วยกฎหมาย วิธีการรับนั้นก็โดยอาศัยการซึ่งนำพนักงานหลักฐาน ดังนั้นถ้าหากเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถนำพยานเข้าสืบหักล้างข้อกล่าวหาของโจทก์ได้ไม่ว่าเพราะเหตุใดก็ตาม ศาลก็จะสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ถ้าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพแล้วหรือต้องการจะกลับแก่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็สามารถทำได้ง่าย อันจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(2) มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา การริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวบุคคล (In Personam Proceeding) โดยเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา เช่นในคดียาเสพติดซึ่งเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่ง เมื่อยื่นคำฟ้องหากมีทรัพย์สินใดที่สมควรจะริบพนักงานอัยการก็ต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วย เพื่อขอให้ศาลสั่งริบ เนื่องจากการริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นการดำเนินคดีต่อตัวบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำ

ความผิดเป็นหลัก หากศาลวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจะรับทรัพย์สินได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถย้อนหลังไปใช้ เพื่อรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้ต้องหา หรือผู้อื่นมีอยู่หรือได้มาก่อนวันที่กฎหมายใช้บังคับได้

ข้อดี ดังได้กล่าวแล้วว่า กระบวนการรับทรัพย์สินทางอาญา เป็นการกระทำต่อตัวบุคคล และเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา การที่ศาลจะมีคำสั่งรับทรัพย์สินได้ต่อเมื่อมีบุคคลผู้กระทำความผิด เช่นนี้ถือว่าเป็นมาตรการกั้นการรื้อถอนหนึ่งที่จะรับทรัพย์สิน เพราะการที่ศาลจะพิจารณาเพื่อลงโทษบุคคลนั้นต้องพิจารณาโดยปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดจริง ซึ่งการพิจารณานั้นต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมาก จึงเป็นมาตรการกั้นการรื้อถอนเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสีย เนื่องจากการรับทรัพย์สินทางอาญา ขึ้นอยู่กับการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้นเมื่อไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆก็ตาม ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดก็ตาม ศาลก็ไม่สามารถสั่งรับทรัพย์สินนั้นได้ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการปราบปรามยาเสพติดเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดนั้นสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปกระทำความผิดอีกได้โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เพราะนอกจากตนเองจะไม่ต้องรับผิดแล้วทรัพย์สินที่ได้มาก็ไม่ถูกริบอีกด้วย

(3) มาตรการรับทรัพย์สินที่เป็นมาตรการพิเศษ เป็นกระบวนการทางแพ่งผสมกับกระบวนการทางการปกครองหรือบริหาร โดยมีคณะกรรมการคอยกั้นการตรวจสอบทรัพย์สินที่ต้องสงสัย ว่าเกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารและเป็นกฎหมายพิเศษเพื่อปราบปรามยาเสพติด

ข้อดี ทำให้สามารถรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้โดยการดำเนินคดีกับตัวทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ไม่จำเป็นต้องได้ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาฟ้องและลงโทษ และในส่วนของการนำทรัพย์สินที่จะฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งรับนั้นก็ต้องมีการกั้นการรื้อถอน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งล้วนเป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ อันเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกชั้นหนึ่ง

ก่อนที่จะกล่าวถึงว่า มาตรการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นมาตรการทางแพ่ง มาตรการทางอาญา หรือมาตรการพิเศษ นั้นจะต้องกล่าวถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายในส่วนนี้ก่อน คือ เดิมเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายฉบับนี้ ประสงค์จะให้มาตรการรับทรัพย์สินเป็นมาตรการทางแพ่ง และแยกการรับทรัพย์สินออกจากกระบวนการกระทำความผิดทางอาญาอย่างชัดเจน เพื่อมิให้การ

ดำเนินการริบทรัพย์สินไปผูกกับวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในการร่างกฎหมายแต่ละขั้นตอนก็ได้ประสบปัญหา และอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องริบทรัพย์สินนั้น เรามักจะคำนึงไปผูกกับการกระทำความผิด คือต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนว่ากระทำความผิดจริงจึงจะได้พิจารณาว่าควรจะริบทรัพย์สินหรือไม่ ดังนั้นการร่างกฎหมายครั้งสุดท้าย จึงมีแนวโน้มหนักไปทางการพิจารณาคดีอาญา เสียมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับทรัพย์สิน จึงกำหนดมาตรการพิเศษกระจายอยู่ตามมาตราต่างๆ เช่นการลดระดับมาตรฐานการพิสูจน์ของฝ่ายโจทก์ การผลักภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินให้ตกแก่ฝ่ายจำเลย หรือการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน ต้องขอให้รับมาในคำขอท้ายฟ้องรวมทั้งการประกาศเพื่อให้เจ้าของทรัพย์สินร้องขอคืนเข้ามาในคดี เป็นต้น

จากรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมายสำนักงาน บ.บ.ส. ครั้งที่ 1/2535 วันพุธที่ 18 มีนาคม 2535 ได้มีมติว่า มาตรการในการดำเนินการริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เป็นมาตรการทางอาญา เนื่องจาก การริบทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้เป็นโทษอย่างหนึ่งตามกฎหมายอาญา และจากการพิจารณาเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่ว่า เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีความผิดยาเสพติดซึ่งเป็นคดีหลักแล้ว จะต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน ไปพร้อมกับการฟ้องหรือจะยื่นก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ โดยยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญา นอกจากนี้ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้จะต้องรอผลการพิจารณาคดีอาญาเสียก่อน ซึ่งเห็นได้ว่าการดำเนินการริบทรัพย์สินมีความโน้มเอียงไปในทางพิจารณาคดีอาญาเสียเป็นส่วนใหญ่ แม้จะไม่ใช้กระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาเสียทั้งหมด เพราะมีหลายกรณีที่เป็นมาตรการพิเศษดังที่ได้กล่าวมาแล้วก็ตาม

เมื่อมาตรการริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 เป็นมาตรการทางอาญาก็ทำให้กฎหมายมีข้อบกพร่องว่าเอาโทษริบทรัพย์สินไปผูกอยู่กับตัวบุคคล ทำให้ศาลไม่สามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ ถ้าหากไม่มีผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดซึ่งเป็นคดีหลัก และถ้าได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแล้วก็ไม่สามารถริบทรัพย์สินย้อนหลังได้ซึ่งเป็นภาระกระทบกระเทือนต่อการปราบปรามอย่างมาก เช่น มีทรัพย์สินก่อนที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ 100 ล้านบาทถึง 1000 ล้านบาท ก่อนที่มีกฎหมายใช้บังคับแล้วก็ไม่สามารถริบได้ ซึ่งถ้าหากเป็นมาตรการทางแพ่งแล้ว การริบทรัพย์สินก็จะไม่ไปผูกกับตัวบุคคล กล่าวคือสามารถริบทรัพย์สินได้ โดยไม่ต้องรอให้ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยนั้นได้กระทำความผิดตาม

กฎหมายยาเสพติด เพียงแต่พิจารณาแล้ว ได้ความว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่มีขอบด้วยกฎหมาย เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยไม่จำเป็นต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และสามารถริบทรัพย์สินย้อนหลังได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

กรณีนี้ เมื่อผู้เขียนได้นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา¹, เยอรมัน², อังกฤษ³, แคนาดา⁴, ออสเตรเลีย⁵, สิงคโปร์⁶ และมาเลเซีย⁷ แล้ว จะเห็นได้ว่านานาอารยประเทศดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นมาตรการทางแพ่ง โดยแยกกระบวนการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดออกจากการนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายใหม่และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นยังไม่เป็นที่ไว้วางใจแก่ประชาชนเท่าที่ควร กล่าวคือ ประชาชนยังเห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ยังไม่ดีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงเห็นได้ว่า ปัจจุบันมาตรการทางอาญาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็เพียงพอแล้วต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากถ้ากฎหมายฉบับนี้ บังคับใช้ในส่วนของมาตรการสมคบประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อมาตรการริบทรัพย์สิน ทำให้ในส่วนของมาตรการริบทรัพย์สินมีประสิทธิภาพไปด้วย แต่ต่อไปในอนาคตถ้าหากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะหรือความรุนแรงมากยิ่งขึ้นแล้ว กฎหมายฉบับนี้อาจไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นก็ได้ ดังนั้นเมื่อเราบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ไปช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว ก็ควรมีการพัฒนากฎหมายเป็นมาตรการทางแพ่งต่อไป เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและบรรลุนิติวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ตามนโยบายของรัฐ

1 ประเทศสหรัฐอเมริกา ดูหน้า 117-119

2 ประเทศเยอรมัน ดูหน้า 124

3 ประเทศอังกฤษ ดูหน้า 131

4 ประเทศแคนาดา ดูหน้า 139

5 ประเทศออสเตรเลีย ดูหน้า 145

6 ประเทศสิงคโปร์ ดูหน้า 149

7 ประเทศมาเลเซีย ดูหน้า 155

5.1.2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ปัญหาว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด จะหมายความเฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ตั้งข้อหา เท่านั้นหรือไม่

"ทรัพย์สิน" หมายความรวมถึง

- (1) ผลประโยชน์ที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว
- (2) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา
- (3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับขาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังจากนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์นี้ จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด" หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึงเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ชื่อ หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

ตามมาตรา 27 บัญญัติว่า เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องและทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือจะยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้

ในเรื่องนี้ขณะยกร่างก็ได้มีการพิจารณากันมากกว่า จะหมายความรวมไปถึงการกระทำในครั้งก่อนๆ หรือไม่ แม้แต่การยกร่างในครั้งสุดท้ายก็ยังมีความเห็นเป็นสองแนว แนวแรกเป็นไปตามกฎหมายนี้ แนวที่สองแยกการกระทำความผิดออกจากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดอย่างชัดเจน แต่ทั้งสองแนวในเรื่องที่ความผิดก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับ ทั้งสองกรณีได้เขียนไว้ชัดเจนว่าให้ย้อนหลังไปใช้บังคับ แต่ในชั้นพิจารณาได้มีการท้วงติงว่าจะเกิดความไม่เป็นธรรม

และขัดกับหลักกฎหมายของไทยที่ใช้บังคับอยู่ ร่างนั้นจึงตกไปและออกมาเป็นกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งก็เกิดปัญหาว่าจะย้อนหลังได้หรือไม่ และจะพิจารณาเฉพาะทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กฎหมายใช้บังคับได้หรือไม่

จากการประชุมคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมายสำนักงาน บ.บ.ส.ครั้งที่ 1/2535 วันพุธที่ 18 มีนาคม 2535 ได้มีมติว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หมายความว่าเฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดข้อหาเท่านั้น

กรณีนี้ เมื่อผู้เขียนได้นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา⁸, อังกฤษ⁹, แคนาดา¹⁰, ออสเตรเลีย¹¹, สิงคโปร์¹² และมาเลเซีย¹³แล้ว จะเห็นได้ว่านานาอารยประเทศดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการรับทรัพย์สินว่าศาลสามารถสั่งรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ทั้งหมด ไม่เฉพาะในคดีที่จำเลยถูกฟ้องเท่านั้น ดังนี้คือ

- (1) ยาเสพติดที่ผลิต ครอบครอง จำหน่าย แจกจ่าย หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย
- (2) วัตถุระเบิดและอุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการผลิตและการขนส่งยาเสพติด
- (3) ทรัพย์สินทุกชนิดที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้เป็นภาชนะของยาเสพติด และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (4) ยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการขนส่ง การขาย การครอบครอง และการซ่อนเร้นยาเสพติด หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเว้นแต่
 - (ก) ยานพาหนะของผู้ขนส่งสาธารณะ (Common Carrier) ที่รับขนตามปกติ นอกจากผู้นั้นจะยินยอม หรือเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด หรือ
 - (ข) ยานพาหนะของผู้ที่ไม่มีส่วนในการกระทำความผิด และผู้กระทำความผิด ได้การครอบครองยานพาหนะนั้นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

8 ประเทศสหรัฐอเมริกา ดูหน้า 120-121

9 ประเทศอังกฤษ ดูหน้า 131-132

10 ประเทศแคนาดา ดูหน้า 138-139

11 ประเทศออสเตรเลีย ดูหน้า 144

12 ประเทศสิงคโปร์ ดูหน้า 149

13 ประเทศมาเลเซีย ดูหน้า 154

- (5) เอกสารต่างๆ ที่ใช้หรือมีไว้ เพื่อใช้ในการกระทำความผิด
- (6) เงินตรา เอกสารสิทธิ หรือสิ่งมีค่าอันใดที่จัดไว้ให้หรือตั้งใจจะไว้ให้แก่บุคคลใดๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด โดยมีขอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเงินได้ และดอกผลจากสิ่งดังกล่าว เว้นแต่ ทรัพย์สินที่เจ้าของมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำนั้นด้วย
- (7) อสังหาริมทรัพย์ สิทธิ และผลประโยชน์ ในที่ดิน อุปกรณ์และการทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เจ้าของจะมิได้รู้เห็นยินยอมในการกระทำนั้นด้วย
- (8) ทรัพย์สินใดๆ ที่อยู่ในความยึดถือครอบครองของจำเลย และ
- (9) ทรัพย์สินที่จำเลยได้ส่งมอบให้แก่บุคคลใดๆ ที่ยึดถือ ครอบครองโดยเสน่หา
- (10) ตราสาร
- (11) หลักทรัพย์
- (12) ชุกรักใจใดๆ
- (13) ทรัพย์สินที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้

จะ เห็นได้ว่า นานาอารยประเทศที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์นั้น ได้กำหนดการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ได้กว้างและครอบคลุมกว่าการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เช่นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหมายรวมถึง เอกสารต่างๆ ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นด้วย นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทั้งหมดไม่เฉพาะในคดีที่ฟ้องเท่านั้น จึงทำให้เห็นได้ว่า การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเฉพาะที่ตั้งข้อหา เท่านั้นตามพระราชบัญญัตินี้ได้เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามถ้ากฎหมายได้ใช้ไปสักกระยะหนึ่งแล้ว รูปแบบการกระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและมาตรการทางกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปเป็นมาตรการทางแพ่งแล้ว รัฐก็อาจบัญญัติกฎหมายให้สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดได้ทั้งหมด โดยไม่เฉพาะที่ตั้งข้อหา เท่านั้น

5.1.3 คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน จะมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดครั้งก่อนๆ ที่ไม่ได้ตั้งข้อหาได้หรือไม่

ปัจจุบันกระบวนการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติประกอบ ด้วยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจยึดหรืออายัด แล้วเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดี ยาเสพติดแล้ว และเห็นว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ก็ให้ยื่น คำร้องขอให้รับทรัพย์สินไปพร้อมกับฟ้อง หลังจากนั้นเมื่อศาลได้พิจารณาคดีพิกษาลงโทษว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้ศาลได้สวนคำร้องขอให้รับทรัพย์สินของพนักงาน อัยการ ถ้าศาลได้สวนแล้ว เห็นว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดก็จะสั่งรับทรัพย์สินนั้น

ในการเปิดเผยกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินในครั้งก่อนๆ ที่ มิได้ตั้งข้อหาจะทำได้หรือไม่นั้น เจตนารมณ์ของผู้ร่างในเรื่องนี้จะให้สามารถย้อนหลังไปพิจารณา การกระทำความผิดในครั้งก่อนๆ ด้วย กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้ต้องหากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน ครั้งนี้ ปรากฏว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องในครั้งที่ผ่านๆ มา เราน่าจะยึดอายัดได้ทั้งหมด แล้วเปิด โอกาสให้ผู้ต้องหาหรือผู้ร้องขอคืนมาพิสูจน์ตามมาตรา 29 ว่าทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด ซึ่งไม่ได้บอกว่าครั้งไหน แล้วมีข้อสันนิษฐานในมาตรา 29 วรรคสอง ที่ว่า ผู้ต้องหาเคยเกี่ยวข้องกับกระทำผิดมาก่อน และทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดมีอยู่หรือได้มาเกิน ฐานะ เมื่อพิสูจน์เข้าสองข้อ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำผิดซึ่ง ศาลจะรับได้ตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง เว้นแต่ผู้ต้องหาจะพิสูจน์ได้ตามวรรคสอง

เมื่อคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายสำนักงาน ป.ป.ส. ได้มีมติว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิด หมายความว่าเฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่ตั้งข้อหาเท่านั้น ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจึงไม่อาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ที่มิได้ตั้งข้อหาได้ โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดตามความมาตรา 27 นั้นจะเห็นได้ว่าทรัพย์สินไปผูกอยู่กับข้อหามิได้ผูกอยู่กับการกระทำ ซึ่งถ้าความผิดได้ที่ไม่ได้ตั้งข้อหาไว้ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็ไม่อาจสั่งให้ยึดหรืออายัด ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดนั้นได้

เมื่อผู้เขียน ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศอเมริกา¹⁴, อังกฤษ¹⁵, แคนาดา¹⁶, ออสเตรเลีย¹⁷, สิงคโปร์¹⁸ และมาเลเซีย¹⁹แล้ว จะเห็นได้ว่านานาอารยประเทศเหล่านั้น ได้กำหนดกระบวนการรับทรัพย์สินโดยเริ่มตั้งแต่ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สิน นั้นได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกรณีที่ต้องหาถูกฟ้องต่อศาลว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยไม่จำกัดเฉพาะในคดีที่ฟ้องเท่านั้น เจ้าหน้าที่ก็เสนอคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินนั้น

ข้อสังเกต จะเห็นได้ว่ากระบวนการรับทรัพย์สินของต่างประเทศนั้น ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่มากที่จะใช้ดุลพินิจในการยึดอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการให้ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อรับทรัพย์สินนั้น ซึ่งการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวนี้ ถ้าเจ้าหน้าที่ทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพแล้วอาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

กรณีกระบวนการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เพียงใช้ดุลพินิจยึดอายัดทรัพย์สินในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น ซึ่งต้องไปผูกมัดกับมาตรการทางอาญา และสามารถยึดอายัดได้เฉพาะที่ตั้งข้อหาตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจอีกทีว่าจะยื่นคำร้องให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินนั้นหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการมีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งล้วนเป็นบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ (ดูมาตรา 15) เพื่อยึดอายัดทรัพย์สินนั้น ก็เป็นการพิจารณาถ่วงน้ำหนักรองอันเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกชั้นหนึ่ง

14 ประเทศสหรัฐอเมริกา ดูหน้า 119

15 ประเทศอังกฤษ ดูหน้า 131-133

16 ประเทศแคนาดา ดูหน้า 138

17 ประเทศออสเตรเลีย ดูหน้า 145

18 ประเทศสิงคโปร์ ดูหน้า 149

19 ประเทศมาเลเซีย ดูหน้า 155

5.1.4. กฎหมายนี้จะใช้ย้อนหลังไปรับทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดซึ่ง ได้มาก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้หรือไม่

จากรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงาน ป.บ.ส. ครั้งที่ 1/2535 วันพุธที่ 18 มีนาคม 2535 ได้มีมติว่า กฎหมายฉบับนี้ไม่อาจย้อนหลังไปรับทรัพย์สินที่ เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดซึ่งได้มาก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ เนื่องจากการรับทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นโทษอย่างหนึ่งทางอาญา เมื่อเป็นเรื่องทางอาญาจึงต้องอยู่ภายใต้หลัก กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเห็นว่า ตามมาตรา 29 วรรคสอง "เพื่อ ประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่า จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคย เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือ ทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรม อย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด" นั้นแม้ว่า น่าจะย้อนหลังไปรับทรัพย์สินได้ แต่มาตรานี้ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง ดังนั้นจึงไม่ อาจตีความตามมาตรานี้เพื่อให้รับทรัพย์สินย้อนหลังก่อนที่กฎหมายเริ่มใช้บังคับได้

กรณีนี้ เมื่อผู้เขียนได้นำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา²⁰, อังกฤษ²¹, ออสเตรเลีย²², สิงคโปร์²³ และมาเลเซีย²⁴ แล้วจะเห็นได้ว่านานาอารยประเทศ ดังกล่าว ได้ระบุว่าให้รับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาก่อน หรือหลังพระราชบัญญัติใช้บังคับ หรืออาจจะบัญญัติให้ย้อนหลังได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ได้

5.1.5 การขอคืนทรัพย์สิน

กรณีทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบไว้ นั้น ไม่ว่าจะอยู่ในระหว่างการยึดของเจ้าพนักงาน หรือ อยู่ในระหว่างการดำเนินพิจารณาคดีของศาล หรือศาลมีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สิน หรือในกรณี ทรัพย์สินนั้นตก เป็นของแผ่นดินโดยบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ซึ่งบางครั้งทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นแท้จริง

20 ประเทศสหรัฐอเมริกา ดูหน้า 118

21 ประเทศอังกฤษ ดูหน้า 132

22 ประเทศออสเตรเลีย ดูหน้า 144

23 ประเทศสิงคโปร์ ดูหน้า 149

24 ประเทศมาเลเซีย ดูหน้า 155

แล้วผู้กระทำความผิดมิได้เป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ยึดหรือริบเลย ดังนั้นผู้เขียนจะกล่าวถึงการที่ริบทรัพย์สินในกรณีที่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิด การกำหนดให้ทรัพย์สินที่ริบตกเป็นของแผ่นดิน และวิธีการคืนทรัพย์สิน ดังนี้

1. การริบทรัพย์สินและการคืนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

(1) การกำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่ในเกณฑ์ถูกริบตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทรัพย์สินทำหรือมีไว้เป็นความผิด จะต้องมีการริบเสมอไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดและจะมีผู้ถูกส่งโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นในกรณีพบการกระทำความผิดและมีการนำตัวผู้ถูกส่งโทษฟ้องศาล แม้ว่าจะปรากฏว่าจำเลยที่ถูกฟ้องมิใช่ผู้กระทำความผิดศาลก็มีคำพิพากษาให้ริบเฮโรอินของกลางได้ (ฎีกาที่ 2221/2521)

ข้อสังเกต ถ้ากรณีดังกล่าวจับผู้ใดไม่ได้เลยโดยได้แต่ของกลางที่อยู่ออยู่ ดังนั้นจะมีการฟ้องร้องต่อศาลให้ริบได้อย่างไร เพราะการฟ้องคดีอาญาจะต้องมีตัวจำเลยมาฟ้อง (ไม่ว่าในที่สุดจะเป็นผู้ทำผิดจริงหรือเป็นแต่ผู้ต้องสงสัยก็ตาม) และการดำเนินกระบวนการพิจารณาความอาญาจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเสมอตาม มาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) มาตรา 33 ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจสั่งให้ริบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวได้อีกด้วยคือ

(1) ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยกระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา 34 บรรดาทรัพย์สิน

(1) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 หรือมาตรา 202 หรือ

(2) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา 35 ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

มาตรา 36 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 และมาตรา 34 ไปแล้วหากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของที่แท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของที่แท้จริงนั้นต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด

จะเห็นได้ว่าทรัพย์สินที่จะตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 33 และมาตรา 34 มีดังนี้คือ

ก. ทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้ เพื่อใช้ในการกระทำความผิด กรณีนี้ตัวทรัพย์สินใช้สิ่งที่มีผิดกฎหมาย แต่การลงโทษริบทรัพย์สินเป็นไปเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด เช่น ปืนที่ใช้ฆ่าคน และบางกรณีเป็นไปเพื่อตัดโอกาสมิให้นำไปใช้กระทำความผิดอีกประการหนึ่งด้วย เช่น กุญแจมี ฯลฯ ตามมาตรา 33 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ข. ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด กรณีนี้เป็นการมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดโดยตรงมิให้ได้ประโยชน์ใดๆ ไปจากการกระทำความผิดของตน เช่น เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด หรือจากการรับจ้างขนของหนีภาษี ตามมาตรา 33 (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับกรณีการริบทรัพย์สินข้อนี้ เนื่องจากเป็นไปได้ว่าทรัพย์สินที่เอามาใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือได้มาจากการกระทำความผิด อาจเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีใช้ของผู้กระทำความผิด มาตรา 33 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาจึงวางบทยกเว้นไว้ว่า ทรัพย์สินดังกล่าวจะไม่ริบ หากเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด นั้นด้วย

อนึ่ง โทษริบทรัพย์สินตามมาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น แท้จริงเป็นเรื่องทรัพย์สินที่เรียกเอาหรือให้กันในการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือให้ในการจูงใจให้บุคคลกระทำความผิด ทรัพย์สินเหล่านี้อาจเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือได้มา จากการกระทำความผิดตามมาตรา 33 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้อยู่แล้ว แต่ที่มาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติเฉพาะขึ้นอีกก็เพื่อบังคับให้มีการริบทรัพย์สินทั้งสิ้น ไม่ให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกรณีมาตรา 33 เท่านั้น ข้อแตกต่างที่มีลักษณะ เฉพาะคงที่แต่ความในตอนท้ายของมาตรา 34(2) สำหรับทรัพย์สินที่ให้เป็น "รางวัล" ในการที่บุคคลได้ทำผิดเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นเรื่องพิเศษ เพราะการให้ทรัพย์สินหลังจากกระทำความผิดแล้วนั้นไม่เป็นความผิด ไม่เข้าข่ายประเภทที่เป็นการใช้ในการกระทำความผิดหรือได้

มาจากการกระทำความผิด กรณีนี้จึงถือได้ว่าเป็นโทษรับทรัพย์สินพิเศษจากบทลงโทษต่างๆ ที่มีกฎหมายบัญญัติไว้แล้ว

หลังจากนั้นเมื่อศาลมีคำสั่งให้รับทรัพย์สินต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วตาม (1)-(3) ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (ตามมาตรา 35)

(3) การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบ ทรัพย์สินที่จะขอคืนจากการถูกยึดหรือริบนั้นต้องเป็นการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 และมาตรา 34 เท่านั้น เพราะทรัพย์สินที่ริบตามมาตรา 32 นั้นเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะติดอยู่ในตัวเอง ซึ่งจะขอคืนไม่ได้ หรือตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นๆ ซึ่งมีใช้เป็นการริบตามมาตรา 33 และมาตรา 34 แล้วก็จะร้องขอคืนทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบนั้นไม่ได้เช่นกัน เนื่องจากทรัพย์สินตามมาตรา 33 และมาตรา 34 นั้นโดยสภาพแล้วเป็นทรัพย์สินที่ไร้ประโยชน์ทั่วไป แต่ผู้กระทำความผิดได้นำเอาทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้กระทำความผิด เช่นนำรถยนต์ไปใช้ชนเฮโรอีน เป็นต้น

(4) ผู้ขอคืนทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบจะต้องเป็นเจ้าของที่แท้จริง กล่าวคือเฉพาะผู้มีกรรมสิทธิ์เท่านั้น

(5) การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบหรือยึดไว้ ตามมาตรา 36 บัญญัติให้หมายความถึง กรณีที่ทรัพย์สินถูกเจ้าพนักงานยึดไว้เป็นของกลางและของยังคงอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน เช่น จับของมาไม่ได้ หรืออยู่ในมือของคนอื่นโดยเจ้าพนักงานไม่ได้มอบหมายไว้ ก็ไม่ใช่กรณีที่ ต้องมาขอคืนตามมาตรา 36 นี้ เป็นเรื่องที่ต้องพิพากษาในชั้นบังคับคดีกันต่อไป

(6) การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบ ในทางปฏิบัติการร้องขอคืนทรัพย์สินที่ถูกศาลพิพากษาให้ริบอาจร้องขอต่อศาลที่มีคำพิพากษาในคดีอาญาที่ให้รับทรัพย์สินนั้นเอง โดยพิสูจน์ว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1257/2480, คำพิพากษาฎีกาที่ 740/2497 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1264/2522)

ข้อสังเกต การร้องขอคืนทรัพย์สินจะร้องต่อศาลใดนี้ไม่มีตัวบททางวิธีพิจารณาโดยแจ้งชัด อาจมีปัญหาว่า หากไปร้องขอต่อศาลอื่นที่ทรัพย์สินซึ่งถูกริบส่งไปเก็บรักษาอยู่จะกระทำได้อย่างไร เพราะในอีกแง่หนึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับตัวทรัพย์สิน ดังนั้นหากมีโอกาสไปร้องขอต่อศาลได้หลายแห่ง ต่างกรรมต่างวาระกันได้ ความสับสนในการพิจารณาอาจเกิดขึ้นได้ เพราะศาลที่รู้ข้อเท็จจริงในสำนวนคดีอาญา เดิมเป็นอย่างดีย่อมเหมาะสมที่จะเป็นผู้พิจารณามากที่สุด เพื่อตรวจสอบว่า เจ้าของทรัพย์สินได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีรับทรัพย์สินตาม

มาตรา 154 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2528 ก็มีหลักให้รวมคดีขอคืนทรัพย์สินไว้ในคดีที่ฟ้องให้สงโหลคดีอาญาด้วย โดยกำหนดให้มีการประกาศโฆษณา และผู้ขอคืนจะต้องร้องขอต่อศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีอาญาก่อนที่ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษา ซึ่งคงมีผลในทางป้องกันเจ้าของที่รู้เห็นเป็นใจมิให้หลบเลี่ยงไปร้องขอเอาภายหลัง ที่เชื่อมั่นว่าตนพ้นจากการช่วยผู้จะถูกฟ้องคดีอาญาไปแล้ว

(7) ระยะเวลาที่ร้องขอมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งตามมาตรา 36 บัญญัติว่า "คำเสนอของเจ้าของที่แท้จริงจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันพิพากษาถึงที่สุด" กล่าวคือ เจ้าของที่แท้จริงจำต้องร้องขอภายในหนึ่งปีนับแต่วันพิพากษาถึงที่สุดนั้นก็เฉพาะเมื่อเจ้าพนักงานยึดของกลางไว้แต่แรกแล้วเท่านั้น ถ้าเจ้าพนักงานไปยึดของกลางมาได้ภายหลังที่ศาลพิพากษาให้ริบเกินหนึ่งปีแล้วก็จะร้องขอคืนไม่ได้

การกำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่ในเกณฑ์ถูกริบตก เป็นของแผ่นดินนั้น นอกจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาแล้วก็ยังมีมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วางหลักทั่วไปไว้ว่า บรรดาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาล ให้ตกเป็นของแผ่นดิน "ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด โดยถ้าเป็นการไม่ทราบตัวเจ้าของก็ให้ผ่อนเวลาออกไปเป็นห้าปี" ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าบทบัญญัตินี้จะนำมาปรับใช้ได้เพียงใดและมีประสิทธิภาพหรือไม่ ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 807/2478 จำเลยถูกฟ้องฐานลักทรัพย์ ทางพิจารณาไม่มีพยานหลักฐานพอฟังว่าจำเลยทำผิดลักทรัพย์ แต่ศาลวินิจฉัยว่าในกรณีนี้เมื่อยังไม่ปรากฏตัวเจ้าของทรัพย์สินอันแน่นอน ศาลอาจมอบให้โจทก์ (รัฐโดยกรมอัยการ) เป็นผู้จัดการเก็บรักษาไว้เพื่อคืนแก่เจ้าของแท้จริงได้ตามมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำพิพากษาดังกล่าวทำให้เห็นเจตนารมณ์ได้ว่ามาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติให้รัฐรักษาทรัพย์สินไว้เพื่อคืนแก่เจ้าของเท่านั้น จนเมื่อเจ้าของไม่มารับคืนจึงให้ตกแก่แผ่นดิน และมีใช้บัญญัติเพื่ออำนวยความสะดวกการรับทรัพย์สินให้เกิดผล และในชั้นนี้ผู้มาขอคืนหากไม่เห็นด้วยกันก็ต้องฟ้องเป็นคดีกันต่อไป ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดยังมีได้ตกเป็นของรัฐโดยคำพิพากษาให้ริบ ดังนั้นหากจะนำมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาปรับใช้ก็จะเป็นเพียงผลโดยอ้อมเท่านั้นว่าในที่สุดอาจตกเป็นของรัฐ เมื่อเวลาผ่านไประยะเวลาหนึ่งหากไม่มีผู้มาขอคืน อนึ่งบทบัญญัติมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ยังมีความไม่แน่ชัดเป็นแนวทางของการใช้

ที่ดีพอ โดยในกรณีมีคำพิพากษาของศาลว่ามีการกระทำความผิด และศาลเป็นผู้สั่งให้ส่งไว้ในความดูแลของรัฐบาลย่อมเป็นที่แน่ชัดว่าอาจนำมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมาใช้ได้แต่ในกรณีไม่มีคดีในศาล การ "ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาล" นั้น ไม่น่าจะหมายความว่าต้องมีพิธีการอย่างไรและจะเริ่มนับแต่เมื่อใดเพราะของกลางในคดีก็ยึดอยู่ จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ที่ต้องสงสัย หรือจนกว่าตามหาผู้ทำผิดมาสอบสวนไม่ได้จนล่วงเลยอายุความอาญา โดยสรุปบทบัญญัติมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีใช้เป็นบทบัญญัติจะอำนวยความสะดวกให้การรับทรัพย์ตามกฎหมายอาญาเกิดผล

เมื่อเปรียบเทียบการรับทรัพย์ในกรณีไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดนั้น ได้มีกฎหมายบางฉบับวางวิธีการเฉพาะขึ้น เช่นมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2497 ได้กำหนดให้สิ่งที่ยึดไว้ตกเป็นของแผ่นดินหากไม่มีเจ้าของร้องขอคืนภายในหกสิบวันสำหรับยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิด และสามสิบวันสำหรับสิ่งอื่นๆ โดยนับแต่วันที่มีการยึด และตามมาตรา 15 เบญจ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2528 ที่กำหนดให้มีการประกาศหาตัวเจ้าของในหนังสือพิมพ์ หากไม่มีผู้ไปขอรับภายในสามสิบวันให้ของกลางตกเป็นของแผ่นดิน กรณีนี้จึงเป็นหนทางหนึ่งและเป็นขั้นตอนเพื่ออำนวยความสะดวกในการรับทรัพย์โดยเฉพาะ เพราะปรากฏว่าผู้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดจริงๆ จะไม่กล้าเสนอตัวมาขอรับเอาทรัพย์สินคืนแทนที่จะถือทรัพย์ไว้รอการคืน ตามหลักปกติของมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(8) การพิสูจน์ทรัพย์สินที่ขอคืนตามมาตรา 36 นั้นผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงจะต้องพิสูจน์ว่า "ตนมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด" เนื่องจากการรับทรัพย์คืนเป็นโทษชนิดหนึ่ง การลงโทษต้องลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้นถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่มิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด หรือเจตนากระทำความผิดศาลก็จะรับไม่ได้ซึ่งเป็นภาระให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่มีสิทธิติดตามหรือใช้สอยทรัพย์สินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ

2. กรณีคืนทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

มาตรา 32 ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใด ให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง ส่วนทรัพย์สินที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหา หรือจำเลยรายนั้น ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้ตกเป็นของกองทุน

ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินคดีได้ภายในสองปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดเกิด และไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ให้ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นตกเป็นของกองทุน แต่ถ้าไม้อาจดำเนินคดีต่อไปได้ เพราะเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดถึงแก่ความตาย ให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนเว้นแต่ภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นถึงแก่ความตาย และทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณ ก็ให้คืนทรัพย์สินนั้นให้แก่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น

กรณีทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนโดยไม่ว่านกระบวนการศาลมี 3 ประการ คือ

1.1 ตามมาตรา 32 วรรคแรก ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดมี 2 กรณี คือ ประการแรก อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ประการที่สอง ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใด (จะเห็นได้ว่าผู้ต้องหานั้นใช้กับอัยการไม่ใช่ใช้กับศาล ถ้ายกฟ้องศาลต้องยกฟ้องจำเลย) ทั้งสองประการให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง รวมทั้งทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ถูกยึดไว้ด้วยโดยต้องคืนทรัพย์สินนั้น แต่วรรคหนึ่งตอนท้ายบอกไม่ต้องคืนก็ได้ ถ้าไม่ปรากฏตัวเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของมาขอรับคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือพิพากษายกฟ้อง ทรัพย์สินกลุ่มนั้นก็ตกเป็นของกองทุนโดยไม่ต้องผ่านคำพิพากษาของศาล ในวรรคนี้มีปัญหา 2 ประการคือ

(1) ผลในทางกฎหมายโดยเด็ดขาด คือแม้เจ้าของจะไม่ได้ยื่นคำร้องขอเลย เช่น เจ้าของไม่ทราบเรื่องไม่ได้ยื่นคำร้อง เข้ามาผลก็ยุติไปถึงเขาด้วย หรือว่าเจ้าของยื่นเข้ามา และไม่สามารถแสดงได้ว่าตนไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แต่คดีอาญายกฟ้องไปแล้วก็ยุติเหมือนกัน

(2) เหตุยกฟ้องนั้นอาจเกิดขึ้นหลายเหตุก็ได้ อาจยกฟ้องในเนื้อหาความผิดก็ได้ หรืออาจยกฟ้องด้วยเหตุทางการผิดพลาดของอัยการเอง เช่นการเขียนฟ้องไม่ได้ลงลายมือชื่อ โจทก์ก็ดี หรือขาดองค์ประกอบความผิดก็ดี ศาลยกฟ้องไปก็เข้ามาตรานี้เหมือนกัน ซึ่งเป็นผลทางกฎหมายโดยอัตโนมัติไปเลย

ทั้งสองกรณีที่ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนถ้าเจ้าของจริงๆ มาร้องขอคืนหลังจากที่พ้นกำหนดหนึ่งปีตามมาตรา 32 วรรคหนึ่งแล้วจะขอได้หรือไม่กฎหมายไม่มีบัญญัติไว้

1.2 กรณีตามมาตรา 32 วรรคสอง มีอยู่ 2 กรณีคือ

(1) ประการแรก เป็นกรณีที่ไม้อาจดำเนินการได้ภายในสองปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นและไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ คือกรณีที่ตำรวจพบการกระทำความผิดแต่ผู้ต้องหาหลบหนีอยู่แล้วจับตัวไม่ได้ภายในสองปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิด ประการที่สอง กรณีที่ไม่สามารถจับจำเลยได้ (กรณีนี้อาจเป็นกรณีที่จำเลยหลบหนีในชั้นศาล ถ้าเป็นชั้นอัยการคือ ผู้ต้องหา) เพราะหลบหนีอยู่จับไม่ได้ โดยให้ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นตกเป็นของกองทุน ไม่มีการริบชิงเป็นเรื่องไม่ผ่านการตรวจสอบทางศาลเพราะไม่มีคำพิพากษาให้ริบ จึงเป็นเรื่องที่ห้ามมาตรการอยู่ว่าถ้าหลบหนีอยู่จะหาอย่างไร ให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุน ปัญหาเมื่ออยู่ว่าการจับตัวผู้ต้องหาภายในสองปีไม่ได้เป็นความผิดของใคร หรือถ้าต่อมาเกิดจับผู้ต้องหาหรือจับตัวจำเลยได้ แล้วทางอัยการเกิดสั่งไม่ฟ้องคดี ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการศาลนั้น ถ้าเป็นของผู้ต้องหาที่ยังพอไหวแต่ถ้าเป็นของบุคคลอื่น ซึ่งตามมาตรา 32 วรรคสอง เขาไม่มีสิทธิมาขอคืนจะหาอย่างไร

(2) ไม่ใช่กรณีหลบหนีแต่เป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยตาย ให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุน เว้นแต่ภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นถึงแก่ความตาย และทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ตายนั้น สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้มาโดยสุจริตหรือมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี ก็ให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ซึ่งเป็นเรื่องให้สิทธิแก่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในมาตรานี้ ไม่ได้เขียนว่าแล้วบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่เป็นบุคคลที่ถูกยึดทรัพย์สินร่วมด้วยเป็นเจ้าของจริงๆมาขอคืน จะมาร้องขอคืนจากศาลได้หรือไม่ จะขอคืนได้โดยวิธีใด เพราะกฎหมายไม่มีบัญญัติไว้

จะเห็นได้ว่า การร้องขอคืนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาแตกต่างจากการร้องขอคืนทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 กล่าวคือ การร้องขอคืนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานั้น เจ้าของที่แท้จริงสามารถร้องขอคืนได้ในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือจะยื่นคำร้องขอต่อศาลภายหลังที่ของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามคำสั่งศาลแล้วก็ได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษา แต่การร้องขอคืนทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบแล้ว เจ้าของทรัพย์สินจะร้องขอคืนได้ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นการล่าช้า และเมื่อทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้วก็ไม่สามารถร้องขอคืนได้ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ดังนั้น ในเรื่องการให้ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่มิคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือมิคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง (ตามมาตรา 32 วรรค 1) หรือในกรณีที่ไม่อาจดำเนินคดีได้ภายในสองปีนับแต่วันที่การกระทำความผิดเกิด และไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ หรือเพราะเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะให้ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนนั้น ควรจะมีวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เจ้าของที่แท้จริงมาร้องขอคืนทรัพย์สินนั้น เช่นพระราชบัญญัติแรม พ.ศ.2510 โดยการประกาศ หรือกำหนดวิธีการคืนทรัพย์สินภายหลังที่ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

นอกจากนี้ในส่วนของวิธีการคืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดถึงแก่ความตาย ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 นั้นยากกว่า การคืนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ การคืนทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดในกรณีดังกล่าวทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลและต้องแสดงให้เห็นว่า ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือตนเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดได้ต่อเมื่อต้องมีการลงโทษจำเลยก่อน ดังนั้นเมื่อจำเลยตายคดีอาญาจะระงับ การริบทรัพย์สินน่าจะระงับไปด้วย ดังนั้นเมื่อไม่มีคำพิพากษาว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยก็สมควรที่จะมีการพิจารณาพิพากษาให้คืนถึงขั้นนั้น แต่การพิพากษาเพื่อขอทรัพย์สินคืนตามประมวลกฎหมายอาญานั้น เพียงแต่พิสูจน์ว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและมีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดก็พอ แม้ว่าตนจะประมาทก็ตาม

3. การคืนของกลางต่างๆ ไม่ได้บัญญัติในเรื่องชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าเสื่อมราคาไว้ด้วย ในกรณีที่ส่งคืนของให้คืน เช่นศาลพิพากษายกฟ้องก็ดี หรืออัยการอาจสั่งไม่ฟ้องก็ดี หรือหายาหมายขอคืนให้หลัง ไม่มีเรื่องการเสื่อมสภาพ เสื่อมราคา ค่าเสียหาย ซึ่งตามหลักของความเป็นธรรมแล้ว ถ้ายึดไว้แล้วปรากฏว่าไม่ใช่ ถ้าเกิดเขาเสียหายมาค่าเสื่อมราคาจะชดใช้ในมาตราใดเท่าใด มีแต่ที่บัญญัติไว้ที่เดียวคือ ยึดไว้ชั่วคราวแล้วทางราชการเอาไปใช้ เวลาคืนก็ให้ชดใช้ราคาในกรณีที่มีความเสียหาย หรือชดใช้ค่าเสื่อมราคาให้เขาด้วย

5.2 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ปัจจุบันตัวบทกฎหมายในส่วนของมาตรการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ ที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายนั้นก็เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ แม้เจ้าหน้าที่จะประสบปัญหาบ้างก็ตาม แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายใหม่ และถ้าหากการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของมาตรการสมคบประสมความสำเร็จ ก็จะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อมาตรการรับทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ราชการ ผู้ปฏิบัติจะต้องกระทำให้ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนมติคณะรัฐมนตรี การกระทำจึงจะชอบด้วยหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติราชการในเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิของเอกชนตามกฎหมาย เช่นสิทธิเกี่ยวกับร่างกาย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. นั้น จะสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา ยาเสพติด จึงจำเป็นต้องใช้กฎหมายที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยมาตรการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของมาตรการรับทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อรักษาความสงบสุขแก่สังคม รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ดังปัญหาที่จะหยิบยกมาพิจารณาตามลำดับดังนี้

5.2.1 เมื่อได้กำหนดว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการทางอาญาแล้ว ถ้าหากพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ ก็ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทั่วไปแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา เช่น ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินได้ต่อเมื่อมีการฟ้องคดีอาญา และมีการลงโทษจำเลย เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งการพิสูจน์ผู้กระทำความผิดยากมากเพราะต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัย แต่ถ้าเป็นอากริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการทางแพ่งแล้ว ใช้เพียงวิธีการซึ่งนำพนักงานหลักฐานเท่านั้น ว่าทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็เพียงพอ กรณีมาตรการทางอาญาดังกล่าวนั้น แม้จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ทั้งๆ ที่รู้ว่ามี การกระทำความผิดยาเสพติด รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ไม่สามารถนำตัวบุคคลนั้นมาฟ้องและลงโทษ ศาลก็ไม่สามารถสั่งริบทรัพย์สินได้ เนื่องจากการริบทรัพย์สินนี้ไปผูกอยู่กับการลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 32 กล่าวคือ กรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใด ให้นำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจากเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง ซึ่งทำให้กฎหมายต้องประสิทธิภาพลง อันส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไปก่อน ต่อไปถ้ามีการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีความทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ก็ควรจะแก้ไขให้เป็นมาตรการทางแพ่ง เพื่อให้การปราบปรามมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.2 กรณีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตรการทางอาญา และตัวบทกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดได้ แม้จะมีได้ตั้งข้อหาแล้ว ศาลก็จะสั่งริบทรัพย์สินได้เฉพาะตามข้อหาที่ฟ้องในคดีเท่านั้นไม่สามารถริบทรัพย์สินที่มีได้ตั้งข้อหา นอกจากนั้นคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดครั้งก่อนๆ ที่ไม่ได้ตั้งข้อหาไม่ได้ จึงทำให้ศาลสามารถมีคำสั่งริบทรัพย์สินได้เฉพาะที่ฟ้อง เท่านั้นด้วย ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามอีกสักกระยะหนึ่งถ้ามีการแก้ไขกฎหมายเป็นมาตรการทางแพ่งแล้ว การตีความเพื่อบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ก็อาจตีความว่าหมายถึงทรัพย์สินทั้งหมดไม่เฉพาะทรัพย์สินที่ตั้งข้อหา เท่านั้นก็ได้ หรือจะบัญญัติให้ชัดเจนไปเลยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดทั้งหมด ก็ได้ เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติที่สอดคล้องกฎหมาย

5.2.3 กฎหมายนี้จะใช้ย้อนหลังไปบริบทที่สืบค้นที่ได้มาก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับไม่ได้ เพราะเมื่อเป็นมาตรการทางอาญาและไม่มีการบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างเคร่งครัด ซึ่งถ้าให้กฎหมายนี้จะใช้ย้อนหลังไปบริบทที่สืบค้นที่ได้มาก่อนวันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับได้ ก็ย่อมจะเป็นการขัดกับหลักไม่ให้ใช้กฎหมายย้อนหลัง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท

5.3 ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

เรื่องความซ้ำซ้อนของกฎหมายนั้นได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่ามีความซ้ำซ้อนทั้งในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 นั้นเอง และความซ้ำซ้อนในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ดังจะได้กล่าวดังนี้

5.3.1 ความซ้ำซ้อนตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

เนื่องจากกรณีที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ในเรื่องการจับกุมและแจ้งข้อหาผู้ต้องหาในความผิดฐานสนับสนุน หรือความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด ตามมาตรา 6 หรือ มาตรา 8 นั้น ต้องผ่านการอนุมัติจากเลขาธิการ บ.ป.ส. เสียก่อน แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นมาว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่สามารถระบุไว้แน่นอนว่าผู้ต้องหานั้นผิดข้อหาตามมาตราใดแน่ ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวบทกฎหมายที่บัญญัติความผิดฐานสนับสนุนตามมาตรา 6 และความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8 ไม่มีความแตกต่างกันเลย เพราะความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8 นั้นกว้างขวางมากครอบคลุมความผิดฐานสนับสนุนตามมาตรา 6 อยู่แล้ว อีกทั้งกรณีความผิดฐานสนับสนุนนั้นก็มีมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติเป็นหลักอีกด้วย ดังนั้นควรรวมความผิดฐานสนับสนุนตามมาตรา 6 และความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8 เข้าด้วยกัน หรือยกเลิกความผิดฐานสนับสนุนตามมาตรา 6 เหลือความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8 เพียงมาตราเดียวก็น่าจะเพียงพอแล้ว เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่สับสนในการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมและแจ้งข้อหาว่า จะแจ้งข้อหาตามมาตราไหนจึงจะครอบคลุมการกระทำความผิด ซึ่งในทางปฏิบัติปัจจุบันส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ก็จะแจ้งข้อหาและจับกุมทั้งสองข้อหาควบคู่กันไป หรือเฉพาะความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8

5.3.2 ความซ้ำซ้อนตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ถ้าหากกฎหมายในเรื่องเดียวกันนั้นบัญญัติไว้ในหลายฉบับ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่สับสนในการใช้กฎหมายว่าจะใช้กฎหมายฉบับใดดำเนินการหรือจะใช้กฎหมายฉบับใดที่มีขั้นตอนในการดำเนินการน้อยที่สุด ซึ่งเป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติตามกฎหมายได้ อีกทั้งทำให้กฎหมายที่มีขั้นตอนที่ยุ้งยากนั้นไม่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติเท่าที่ควร กล่าวคือกรณีการรับทรัพย์สินตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และการรับทรัพย์สินตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 นั้นเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการรับได้ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่ถ้าจะรับทรัพย์สินตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ถ้าหากต้องรับในความผิดฐานสนับสนุนมาตรา 6 หรือฐานสมคบตามมาตรา 8 แล้วต้องผ่านการอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นถ้าความผิดนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายทั้งสามฉบับ เจ้าหน้าที่ก็มักจะเลือกปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มากกว่า

ส่วนในเรื่องการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ได้มีการแต่งตั้งตามกฎหมายแต่ละฉบับบัญญัติไว้ กล่าวคือตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519, พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ขึ้นอยู่กับสำนักงาน ป.ป.ส. มีเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ขึ้นอยู่กับกระทรวงสาธารณสุขก็มีเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้น จึงทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และเป็นการสิ้นเปลืองเจ้าหน้าที่อีกด้วย ซึ่งกรณีนี้เป็นตัวอย่างของการร่างกฎหมายโดยไม่ยกเลิกกฎหมายเดิม ทำให้เกิดปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้นเมื่อมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เพราะความซ้ำซ้อนของกฎหมายแล้วนั้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการนำกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดมารวมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ และไม่ก่อให้เกิดการใช้กฎหมายที่ซ้ำซ้อนที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่